

چگونه کمبود نیروی انسانی در ارتش اسرائیل امنیت رژیم را تهدید می‌کند؟

دکترین بدون سرباز؛

سیاست امنیتی اسرائیل بر لبه تیغ

فازنه کلامی

ارتش اسرائیل (IDF) که با کشته شدن چهار سرباز در جریان درگیری‌های اخیر در غزه مواجه شده، تصمیم به فراخوان ۱۰ هزار سرباز جدید، از جمله گروه‌های مذهبی گرفته است. رژیم که پس از عملیات گسترده نظامی علیه حماس، حزب‌الله و تأسیسات هسته‌ای ایران در سال‌های اخیر به دنبال تثبیت جایگاه خود به عنوان قدرت منطقه‌ای است، طبق گزارش‌های رسانه‌ای و تحلیل‌های داخلی با بحران رو به رشد کمبود نیروی انسانی در ارتش مواجه است. این مشکل که به گفته کارشناسان نظامی می‌تواند به تهدیدی جدی برای تداوم اقدامات نظامی اسرائیل تبدیل شود، در رسانه‌های اسرائیلی مانند جروزالم پست ویدیعوت آحارونوت به طور گسترده مورد بحث قرار گرفته است. با توجه به تحولات اخیر و تغییر استراتژی امنیتی رژیم، این کمبود می‌تواند اجرای استراتژی «صلح از طریق قدرت» را با چالش مواجه کند.

ریشه‌های بحران

برای درک بهتر این بحران باید به تاریخچه درگیری‌های اخیر نگاه کرد. عملیات‌های گسترده در غزه و لبنان که با هدف نابودی زیرساخت‌های نظامی آن‌ها انجام شده، نیازمند نیروی انسانی قابل توجهی بوده و از طرفی تلفات سنگین ارتش رژیم که از زمان شروع جنگ به ۹۰۰ نفر رسیده به همراه ده‌ها هزار زخمی، فشار مضاعفی بر منابع انسانی ارتش وارد کرده و نیاز به فراخوان‌های اضطراری را افزایش داده است. با این حال، پذیرش پایین فراخوان‌ها - به ویژه در میان گروه‌های حریدی - این تلاش‌ها را با چالش مواجه کرده است. طبق گزارش‌های منتشرشده در جروزالم پست کاهش تمایل جوانان اسرائیلی به خدمت سربازی، به ویژه پس از ۷ اکتبر، یکی از عوامل اصلی این بحران است. این رسانه به نقل از تحلیلگران نظامی اشاره کرده که خستگی روانی ناشی از درگیری‌های مداوم و افزایش هزینه‌های زندگی به همراه معافیت‌های سنتی برای گروه‌های مذهبی مانند حریدی‌ها بسیاری از خانواده‌ها را از فرستادن فرزندانشان به خدمت نظامی منصرف کرده است. همچنین یدیعوت آحارونوت گزارش داده که نرخ فرار از خدمت سربازی در سال گذشته به بالاترین حد خود در یک دهه گذشته رسیده و حدود ۳۰ درصد از واجدان شرایط از خدمت داوطلبانه خودداری کرده‌اند. علاوه بر اینها، تلفات اخیر در غزه بار دیگر ضعف نیروی انسانی ارتش را برجسته کرده است. رسانه‌هایی چون Associated Press اعلام کرده‌اند از ۱۰ هزار نفر فراخوانده‌شده، تنها ۳۳۸ نفر برای خدمت حاضر شده‌اند که نشان دهنده مقاومت گسترده در میان گروه‌های خاص، به ویژه حریدی‌هاست. این کمبود در حالی رخ می‌دهد که ارتش اسرائیل به دنبال تثبیت دستاوردها در عملیات‌هایی مانند حمله به غزه و لبنان است. فراخوان جدید تلاشی برای جبران کمبود نیرو در میان عملیات‌های گسترده است؛ اما پذیرش پایین نشان می‌دهد که سیاست‌های فعلی ارتش با مقاومت اجتماعی روبه‌رو شده است. این وضعیت در حالی رخ می‌دهد که ارتش اسرائیل پس از عملیات‌های گسترده در غزه و لبنان، نیاز فزاینده‌ای به نیروی انسانی برای حفظ عملیات اکراه (Enforcement Operations) و تثبیت

دستاوردها دارد. همچنین استراتژی صلح از طریق قدرت نیازمند نیروی انسانی کارآمد و مداوم است تا بتواند به طور مؤثر با تهدیدات منطقه‌ای، از جمله بازسازی توان نظامی حماس و حزب‌الله مقابله کند.

ریشه‌های استراتژی «صلح از طریق قدرت»

و نیاز به نیروی انسانی

استراتژی صلح از طریق قدرت که توسط نتانیاهو در اوت ۲۰۱۸ معرفی شد، بر پایه مفهوم دیوار آهین زئو ژابوتینسکی بنا شده است. این مفهوم بر این ایده استوار بود که یهودیان باید با ایجاد یک نیروی دفاعی غیرقابل نفوذ، دشمنان را از حمله منصرف کنند و از این طریق به صلح پایدار دست یابند. نتانیاهو این ایده را با تکیه بر خودکفایی دفاعی به روز کرد که شامل تولید تجهیزات نظامی داخلی و کاهش وابستگی به کمک‌های خارجی می‌شود. نابودی توان دشمن، به عنوان بخش مرکزی این استراتژی، عملیات‌هایی مانند حمله به تأسیسات هسته‌ای ایران یا زیرساخت‌های حماس را در بر می‌گیرد تا قدرت بازدارندگی حفظ شود. اقدامات اکراه مستمر هم به عملیات‌های مداوم بعد از حمله اولیه، مثل کنترل مناطق مرزی یا جلوگیری از بازسازی حزب‌الله اشاره دارد تا دستاوردها تثبیت شوند. این استراتژی پس از ۷ اکتبر ۲۰۲۳ و عملیات «شمشیرهای آهین» علیه غزه با شدت بیشتری دنبال شد و هدف آن نشان دادن برتری نظامی اسرائیل در برابر تهدیدهای منطقه‌ای بود. با این حال، JISS تأکید می‌کند موفقیت این دکترین به نیروی انسانی قوی وابسته است، چون بدون سربازان کافی، عملیات زمینی و تثبیت مناطق ممکن نیست. اینجاست که بحران کنونی، با خستگی رزورها و مقاومت اجتماعی، به عنوان یک چالش اساسی مطرح می‌شود، زیرا بدون پشتیبانی انسانی، اتکا به فناوری یا متحدان خارجی مانند آمریکا می‌تواند استقلال استراتژیک رژیم را زیر سؤال ببرد.

تأثیرات بر عملیات نظامی

طبق گزارش رسانه‌هایی چون واینیت نیوز، ارتش اسرائیل شروع به صدور ده‌ها هزار دستور فراخوان اضطراری برای رزورها کرده است. این اقدام که ششمین باهفتمین دور بسیج از زمان شروع جنگ است، با نارضایتی رزورها همراه شده است. برخی از آن‌ها بیش از ۲۹۰ روز در خدمت بوده‌اند که موجب اختلال در زندگی این سربازان و تضعیف توانایی ارتش رژیم برای ادامه عملیات زمینی شده است. این کمبود نیروی انسانی، توانایی ارتش را در اجرای عملیات زمینی و حفظ حضور پایدار در مناطق جنگی تحت تأثیر قرار داده است. جروزالم پست گزارش داده در عملیات اخیر در جنوب سوریه، ارتش با مشکل کمبود سربازان ماهر برای کنترل مناطق استراتژیک مواجه شده و مجبور به اتکای بیش از حد به فناوری و نیروی هوایی شده است. این امر طبق نظر کارشناسان می‌تواند خطر بازگشت گروه‌های مسلح را افزایش دهد. همچنین یدیعوت آحارونوت به نقل از مقامات نظامی اعلام کرده کمبود نیرو، برنامه‌های آموزشی را مختل کرده و آمادگی رزمندگان را برای مواجهه با تهدیدهای آینده کاهش داده است. مؤسسه JISS در مقاله خود اشاره می‌کند که بازگشت به استراتژی تصمیم‌گیری (Decision Doctrine) نیازمند منابع انسانی

قوی است تا بتواند عملیات گسترده و پایدار علیه تهدیدهای چندجانبه، از جمله تونل‌های زیرزمینی حماس و زیرساخت‌های حزب‌الله را مدیریت کرد. این در حالی است که کمبود نیرو، ارتش را به سمت اتکا به تجهیزات گران قیمت و پشتیبانی خارجی، به ویژه دریافت حمایت از آمریکا سوق داده است.

تصمیم‌های جنجالی و توقف تمدید خدمت

یکی از تصمیم‌های بحث‌برانگیز اخیر، تلاش برای تمدید خدمت یک ساله سربازان نیروهای ویژه و یگان‌های نخبه بود که توسط رئیس ستاد کل ارتش، ایال زئیر متوقف شد. واینیت نیوز گزارش داده این تصمیم پس از اعتراض سربازان تیپ کیفر که پس از بیش از دو سال خدمت بدون مرخصی با تمدید خدمت مواجه شده بودند، اتخاذ شد. این سربازان تهدید به شکایت به دیوان عالی کرده‌اند که نشان دهنده شکاف رو به رشد بین ارتش و نیروی انسانی آن است. زئیر همچنین دستور تشکیل کمیسیونی برای بررسی نیازهای عملیاتی و خواسته‌های سربازان داده است.

چالش‌های پیش روی رژیم

رسانه‌های اسرائیلی پیشنهادهایی برای حل این بحران ارائه کرده‌اند. جروزالم پست از لزوم بازنگری در سیاست‌های معافیت خدمت سربازی، به ویژه برای گروه‌های خاص مانند حریدی‌ها و دانشجویان سخن گفته و پیشنهاد داده که انگیزه‌های مالی و حرفه‌ای برای جذب داوطلبان افزایش یابد. یدیعوت آحارونوت نیز به نقل از کارشناسان بر ضرورت تقویت همکاری با متحدان، از جمله آمریکا برای جبران کمبود نیرو از طریق پشتیبانی لجستیکی و آموزشی تأکید کرده است. با این حال کارشناسان هشدار می‌دهند وابستگی بیش از حد به خارجی‌ها، مانند تجربه کمبود مهمات در دوره دولت بایدن می‌تواند استقلال استراتژیک اسرائیل را به خطر بیندازد. آن‌ها می‌گویند اسرائیل باید به سمت خودکفایی دفاعی حرکت کند، از جمله با توسعه صنعت نظامی داخلی و جذب نیروی انسانی از میان جوامع داوطلب‌تر به تقویت ارتش کمک کند اما این مسئله نیازمند تغییرات ساختاری در سیاست‌های اجتماعی و نظامی است. همچنین یکی دیگر از موانع اصلی که به این بحران دامن می‌زند، مقاومت اجتماعی علیه فراخوان‌های اجباری است. گزارش از پذیرش پایین فراخوان‌ها، نشان دهنده نیاز به یک تغییر پارادایمی در سیاست‌های سربازی است. سرمایه‌گذاری در فناوری‌های جدید مانند پهپادها و سیستم‌های خودکار نیز می‌تواند موجب کاهش بحران شود؛ اما نمی‌تواند جایگزین نیروی انسانی در عملیات زمینی شود. در مجموع کمبود نیروی انسانی در ارتش اسرائیل که رسانه‌های داخلی آن را به عنوان یک زنگ خطر توصیف کرده‌اند، می‌تواند اجرای استراتژی‌های اسرائیل را تضعیف کند. در حالی که عملیات علیه ایران و گروه‌های مقاومت همچون حزب‌الله و حماس تا حدودی ادامه دارد، تداوم این عملیات‌ها بدون نیروی انسانی کافی در هاله‌ای از ابهام قرار دارد. همان‌طور که بازگشت به مؤلفه‌های مهمی چون تصمیم‌گیری و اکراه در استراتژی صلح از طریق قدرت نیازمند بازنگری عمیق در منابع انسانی و همکاری بین‌المللی است تا اسرائیل بتواند جایگاه خود را حفظ کند.